

NAUWELIJKS LICHAAM

NAUWELIJKS
LICHAAAM verhalen
FILIP ROGIER

DE BEZIGE BIJ ANTWERPEN

Inhoudstafel

Nauwelijks lichaam	9
Wekkers	55
Kristal	79
Pissebed	103
Aire de la Sentinelle	127
Verantwoording	151

‘Pardon me, if I seem distant and strange

Just tell me when did I stop dreaming?’

Let me get this straight

Did I hallucinate?

This fine and helpless feeling

Tell me when did I stop dreaming?’

(Elvis Costello, ‘When did I stop dreaming’, *North*, 2003)

NAUWELIJKS LICHAM

Het is er weer. Bérenice ligt in bed, het is halfzes. Ze herkent het meteen, die siddering die van haar dijen tot over de borsten naar de keel trekt. Zo gaat het al drie ochtenden. Alsof iemand met flinterdun papier over haar huid ritselt. Het wekt haar, zoals het daar tintelt. Ze loopt het met haar vingers na, maar het laat zich niet grijpen. Het gaat daar ergens beneden in haar liggen en zet zich in haar binnenste vast. Daar houdt het zich gedeisd, tot ze klaarwakker is.

Ze keert haar lijf een kwartslag en legt haar handpalm rond haar rechterborst. Dan ebt het weg en begint de dag. Zit er ziekte in, vraagt ze zich niet bijzonder bezorgd af. Ze gaat rechtop zitten in bed en schuift haar voeten in groene slippers.

Ze opent de kleerkast, grijpt naar twee stapels bh's en onderbroeken, aarzelt even, maar neemt vervolgens toch van elk één en gaat de badkamer binnen. Ze zet de radio aan. Die kreeg ze met Nieuwjaar van haar zoon Hans. *'Ich bin wie Du.'* Het nachtprogramma loopt op zijn einde. Ze neuriet de schlager na terwijl ze de rode en blauwe douchekraan opendraait en de juiste temperatuur zoekt. Dan hangt ze haar nachtpon aan de haak en stapt in de douchecel. De schlager klinkt voort in haar hoofd. A-ha-háá.

‘Dag Bérenice’, mompelt ze even later in haar ondergoed voor de spiegel.

‘Dag *dinges*’, schampert de spiegel terug.

Ze voelt iets weeks opzetten tussen haar slapen, een flauwte, ook dat is niet te vatten. Ze sluit de ogen, opent ze en het is weg. Ze poetst haar tanden.

Het ochtendnieuws. *Een moeder voelt of het wel veilig is/ en doet koud water bij het warme,/ voor alle zekerheid. Ze wikt en weet alles.* Het is gedichtendag vandaag, hoort ze. De luisteraars mogen de hele dag meeschrijven aan het vers. Dan volgt het weerbericht. Ze spoelt haar mond.

In de keuken smeert ze rechtopstaand een boterham met aardbeienjam van eigen makelij. Dit jaar had ze vijf potjes. Vier ervan heeft ze aan Hans gegeven, voor de kinderen. Eentje hield ze voor zichzelf. Ze doet daar lang mee, want ze smeert heel zuinig. Hans doet er ook lang mee, want de kinderen zijn niet zo vaak bij hem. Dat vindt ze spijtig, voor hem, maar ook voor haar. Soms komt Sinterklaas bij Bérenice nog in januari. Gelukkig geloven ze er niet meer in. Gelukkig ziet Hans zijn kinderen nog. Zelf zag hij zijn vader zelden, maar dat vond Bérenice maar goed ook. Met haar tweede man heeft ze geen kinderen en ook dat is maar goed, want ook dat liep fout. Hans’ kinderen lusten trouwens liever chocopasta dan aardbeienjam. Van die bruine met witte slierten erin. Ook daarvan heeft ze altijd een pot in de kast staan, voor als ze eens komen.

In het beursnieuws op de radio hoort ze de naam van het bedrijf waar ze al tien jaar de kantoren poetst. TRONIX DE. 'DE' staat voor Data Equipment, weet ze. Iedereen die naar de radio luistert, kan zomaar horen dat TRONIX DE mogelijk 'van de beurs wordt geschrapt'. Dat wordt al enkele weken gezegd, en de man die op de radio het beurspraatje houdt, heeft al eens uitgelegd wat eraan schort. Hij had het over een fusie die niet was doorgegaan en een overname die nipt was vermeden. En te laat ingediende jaarcijfers. Vandaag vertelt hij iets over klachten van aandeelhouders en er is ook iets met een bankcommissie. Er is een onderzoek gestart naar 'mogelijke incorrecte facturering'. Maar de man zegt ook dat nieuwe krantenberichten over de zaak ten stelligste worden ontkend.

Bérenice plukt met haar vingertop de kruimels van tafel en probeert te luisteren naar wat de man zegt. Wat er precies aan de hand is, weet ze niet, maar dat de zaken er niet goed voor staan, weet ze wel. Al heeft ze daar tot op vandaag nog niets van gemerkt op kantoor. Ze ziet er nog elke dag dezelfde mensen. Niemand is er ooit ontslagen. Velen zijn uit zichzelf vertrokken, maar nooit met slaande deuren. Het zijn nog altijd dezelfden die haar negeren: Goossens, De Kesel en Bormans. Bormans vooral. *Dinges*, heeft hij haar eens genoemd. Lucht is ze voor sommigen. Gelukkig zijn het ook nog altijd dezelfden die nu en dan een

vriendelijk praatje met haar maken. Mestdagh vooral. Meneer Clericx, de directeur, behoort tot geen van deze groepen.

Vandaag komt er hoog bezoek, is haar gezegd. Politici. Over elf dagen zijn er verkiezingen. En meneer Clericx was vorig jaar nog Manager van het Jaar. De prijs, een beeldje van een kunstenaar, staat op zijn bureau. Bérenice stoft het elke ochtend voorzichtig af. Het stelt een vrouw op een steigerend paard voor. De vrouw heeft ogen noch oren, mond noch neus, maar wel lange haren en spitse borsten. Heel mooie borsten.

Aan de voordeur bedenkt Bérenice zich en stapt ze op de slaapkamer af. Daar opent ze de kleerkast en haalt onder het stapeltje onderbroeken een rood pakje vandaan. Ze kijkt er even naar, twijfelt, vat het pakje in de handpalm waarmee ze deze ochtend haar borst omvatte en propt het vervolgens in haar handtas.

Ze rept zich naar de bushalte waar elke ochtend dezelfde man de krant staat te lezen. Ze schrikt van de titel op de voorpagina: ‘TRONIX SLACHTOFFER VAN ZWITSERSE CARROUSEL’.

‘Het wordt ten stelligste ontkend’, wil ze zeggen tegen de man, maar ze zegt niets. Ze weet niet wie wat waarom ontkent.

In de bus hangt een affiche met de verzen die ze zopas op de radio hoorde. Ze leest ze en vindt ze mooi. ‘Een moeder voelt of het wel veilig is’. Ze denkt aan de nacht

dat ze met Hans – hij was twaalf – het huis verliet. Bérenice was dertig. Er waren geen bussen. Ze stapte met de kleine jongen helemaal door tot aan het station in de stad. Daar belde ze naar haar moeder en wachtte vervolgens op de eerste trein naar zee. Haar moeder stond huilend in het deurgat toen ze er aankwamen. Daar heeft Hans toen tot na de middag geslapen. Hij merkte niet eens dat de politie was langs geweest. De agent is op zijn sokken eens gaan kijken in de kamer waar Hans te slapen lag. Hij zei dat het in orde zou komen, dat ze zich geen zorgen hoefden te maken. In het huis dat ze 's nachts hadden verlaten, stonden agenten haar man 's morgens op te wachten. Hij had een wapen op zak. Hij zei dat hij het niet zou hebben gebruikt. Maar Bérenice voelde wel dat het niet veilig was.

In het bezemhok naast de toiletten doet Bérenice haar overjas uit en neemt een stofjas van het haakje. Ze hangt haar tas onder haar overjas. Er is in al die jaren nog nooit iets gestolen, maar je kunt niet voorzichtig genoeg zijn.

Het is kwart voor zeven. Ze heeft nog een uur de tijd om eerst de hal en de gang te poetsen, vervolgens de kantoorruimte. En het beeldje van meneer Clericx. Maar het liefst stoft ze de kunstwerken in de gang af. Ze is ervan gaan houden, van die ingelijste foto's en schilderijen. Het zijn microscopische opnames van het binnenwerk van computers, heeft ze zich eens laten uitleggen door Mestdag. Wat je op de grootste foto ziet, anderhalf bij twee meter, kan in werkelijkheid honderd keer op de tip van je pink. 'Het is alsof je een menselijke zenuw zou uitvergrooten tot de Kennedy-tunnel onder de Schelde.' Dat is het *equipment*, daarop moeten de data. 'Beeld je de kustlijn in op de kaart van België. En hoe in dat ene streepje van enkele centimeters álle zandkorrels in het echt moeten passen. Dat is de eerste stap. En wij hier op TRONIX bedenken systemen om er razendsnel die ene zandkorrel die je nodig hebt, weer uit te halen. Dat is de tweede stap.'

Ze duwt haar poetskarretje door de gang naar de hal. Meneer Clericx komt net op dat moment met zware stap aanjakkeren over het parkeerterrein. Met zijn bleke regenjas lijkt hij op die televisiedetective van vroeger, Columbo. Zijn blik is naar de grond gericht. Ook als hij even de pas inhoudt in het sas, terwijl de glazen deur zich opent.

'Goeiemorgen, meneer Clericx', zegt Bérenice als hij de eerste voet binnen zet. Ze is aan de kant gaan

staan, tegen haar karretje aangedrukt. Hij kijkt niet op. ‘Morgen’, knort hij, en stapt dan zonder zijn voeten te vegen recht op zijn kantoor af. Hij sluit de deur achter zich. Dat is hoogst uitzonderlijk. Op TRONIX DE wordt de regel van de open werkplek gehuldigd. Iedereen gelijk. Op Bérenice en de receptionisten na noemen alle werknemers meneer Clericx ook bij de voornaam: Karl. ‘Dat was vijftien jaar geleden bijzonder’, heeft Mestdagh haar eens verteld. ‘Open werkplek en weinig hiërarchie. Nu doet iedereen het.’

Bérenice zet haar werk voort. Als ze poetst, nemen haar gedachten het over. Gisteren was het zondag en is ze bij haar moeder op bezoek geweest aan zee. Haar moeder verblijft er sinds vorig jaar in een rusthuis. De Schelp heet het. Om de twee weken neemt Bérenice de trein. Ze pikt haar moeder op en dan wandelen ze naar de zeedijk.

De geur van lijnolie doet haar aan de zee denken. Een kunstmatige frisheid camoufleert een parfum van verrotting. Het is een geur die elk jaar terugkeert, maar altijd erger wordt. Het is de tijd van het jaar, weet ze. Algen. ‘Alsof er vis in ligt te rotten’, zei haar moeder gisteren. Ze hield een papieren zakdoekje voor haar mond. Zo wandelden ze naar de tavernen, waar ze altijd aan hetzelfde tafeltje bij het raam gaan zitten. Ze praten weinig. Er gebeurt niet veel in De Schelp.

Bérenice ziet zichzelf gespiegeld in de vloer. Ze veegt het overvloedige zeepwater weg en gaat er dan nog eens over met de droge zwabber. Bérenice ziet haar benen onder haar rok, en daarboven, of liever, daar beneden, de donkere plek waar haar dijen elkaar raken. Het kruis. Het klinkt alsof je er móét aan lijden. Gevoelens van warmte en boosheid stijgen in haar op. Ze komen als de siddering 's ochtends in haar bed. Zou het dát zijn? Na al die jaren? Ze denkt aan het rode pakje in haar handtas. Ze denkt aan de grijze zee en de rotte lucht. Ze moet ervan kokhalzen. Ze duwt het karretje de hal uit en de gang in.

De receptionist wenkt haar.

‘Het ziet er niet goed uit, Bérenice. Meneer Clericx heeft gevraagd om alle telefoons tegen te houden deze morgen. Ze hebben straks een belangrijke vergadering. Vraag me niet waarover.’

‘Het zijn onze zaken niet.’

‘Nu nog niet, Bérenice. Dat is waar. Maar morgen? Stel nu dat het hier echt fout loopt, waar staan we dan, denk je?’

‘Kantoren moeten altijd proper zijn. Of er nu dertig, twintig of tien man werkt.’

‘Denk je? Ik weet het niet. Telefoons zullen er altijd beantwoord moeten worden, dat wel. In het Nederlands en het Frans, en met kennis van Engels en Duits.’

‘Wat wil je zeggen?’

‘Dat ze hier, op mijn plaats, geen Polen of Pakistani’s of wat dan ook zullen zetten. Maar schoonmaken? Daarvoor hoef je geen talen te kennen.’

‘Ik moet voortmaken. Als er straks een vergadering is, kan ik maar beter eerst de zaal doen.’

Meneer Clericx heeft voor het weekend niets gezegd van een vergadering op maandagochtend, denkt ze. Misschien moet ze het hem gaan vragen. Of ze één of twee kannen koffie moet klaarzetten, en hoeveel flessen water en glazen. Ze duwt haar karretje terug naar het bezemhok en stapt naar de nog altijd gesloten deur van meneer Clericx, aarzelt even, klopt dan toch zachtjes aan. Geen reactie. Ze hoort zijn stem gedempt achter de deur. Hij belt. Ze wacht. Plots verheft hij zijn stem. Of riep hij: ‘Binnen’? Ze duwt voorzichtig de deur open. Hij kijkt niet op.

‘We kunnen het nu niet afbellen, Goossens. Als we dat doen, zullen ze denken dat het waar is wat de kranten schrijven.’

Bérenice schrikt. Ze zet een stap terug en trekt de deur op een kier. Maar ze hoort alles wat meneer Clericx zegt. ‘We doen alsof er niets aan de hand is. Wat?! Nee, er is godverdomme natuurlijk niets aan de hand, toch niet datgene wat de kranten ervan maken. Daar gaat het nu ook niet om. Daarvoor hebben we straks toch die vergadering? De vraag is: schrappt de minister ons van zijn dagprogramma of niet? Moeten wij voor-

af bellen om te zeggen dat er niets aan de hand is, of gokken we erop dat ze niet zélf zullen bellen om het bezoek af te zeggen? Ze vinden wel een smoes. Tijdnood of zo. Ik vind het beter om ze vooraf, nu onmiddellijk, zelf te bellen ter bevestiging en geruststelling.’

Net als Bérenice terug de gang in wil lopen, hoort ze meneer Clericx roepen: ‘Ja, wat is er, Bérenice?’ Hij had me dus toch opgemerkt, denkt ze even op haar ongemak. Ze duwt de deur open en ze vraagt voor hoeveel man ze drank moet klaarzetten in de vergaderzaal. ‘Voor niemand’, zegt hij kortaf. ‘Ik roep je wel als ik je nodig heb.’ Hij wendt zijn hoofd af en begint iets te zoeken in zijn papieren.

Bedremmeld keert Bérenice terug naar haar eerdere werk. Ze mag wel voortmaken nu. In de brede gang staat er tussen enkele hoge planten een spreekgestoelte opgesteld, voor het politieke bezoek straks.

Ze wikt en weet alles/lichter gemaakt. In het naveldiepe huis/van het water is naakt nog nauwelijks lichaam/en dieptevrees niet meer dan de oppervlakte-

Het is acht uur. De radio speelt zachtjes op de vensterbank achter Goossens' bureau. Er werd niets meer gezegd over TRONIX DE en dat stelt Bérenice gerust. Ze stoft Goossens' computerscherm af. Hij is de rechterhand van meneer Clericx. Ze delen een bureau, maar tussen hen beiden staat een glazen wand met deur. Bérenice heeft het gevoel dat het de laatste weken niet meer zo goed botert tussen die twee.

Ze zou op dit uur het bureau van meneer Clericx moeten schoonmaken, maar hij blijft daar maar gejaagd zitten telefoneren en in kasten snuffelen. Ze mist het beeldje van meneer Clericx. Normaal heeft ze het op dit tijdstip in haar handen. Oppassen voor de lange haarpunten en de spitse borsten!

Zal ik het hem vragen, denkt ze. Of en wanneer het hem past, dat ik zijn bureau poets? Ze stoft het tafelblad van Goossens verder af en houdt intussen vanuit een ooghoek elke beweging naast haar in de gaten. Meneer Clericx staat op en gaat weer zitten. Net als hij vanaf de vaste lijn een nummer begint te vormen, rinkelt zijn gsm. Hij neemt op en spreekt de persoon aan de andere kant van de lijn zichtbaar kort en bits toe. Als hij de telefoon weer neerlegt, spoedt ze zich naar de deur. 'Zal ik straks uw bureau nog poetsen, meneer Clericx?' 'Straks, straks, als ik weg ben', wuift hij haar voor de tweede keer deze ochtend weg. 'Maar wil je wel mijn papiermand eerst leegmaken.' Terwijl Bérenice

zijn verzoek inwilligt, neemt hij opnieuw de vaste telefoon op en vormt een nummer.

‘Dag mevrouw Beckers. Karl Clericx hier.’

‘...’

‘Ja, zeg dat wel. *Be in the news*, dat is de slogan van die krant, geloof ik. Maar op die manier toch maar liever niet. Ik hoef u niet te vertellen hoe de media er soms een slaatje uit slaan. U ziet die rapporten ongetwijfeld ook wel, over hoe moeilijk de ICT-sector het op dit ogenblik heeft. Maar om dan...’

‘...’

‘U komt dus? Fijn zo. U bent welgekomen. Meneer de minister weet dat wel. Hij kwam hier altijd graag.’

Terug in de gang leegt Bérenice de papiermanden van Goossens en Clericx in de hoge vuilnisbak die de klusjesman straks komt ophalen. De manden zitten vol snippers en proppen papier, soms treft ze er ook etensresten in aan. Soms zelfs nog onaangeroerde broodjes in de verpakking.

Op het bureau van De Kesel kijkt ze naar de foto van een vrouw en een kind. Hij staat er al van vorige zomer. Hij werd genomen aan zee. De vrouw op de foto schaterlacht, maar het kind kijkt eerder bezorgd. Hans keek als kind ook altijd bezorgd. Ze heeft hem altijd zo goed en zo kwaad mogelijk proberen te beschermen, maar soms waren de stormen te fel thuis, de pijn te hevig om hem te kunnen sparen. En de

muren waren gehorig. Ze wil er niet meer aan denken. Alles komt goed met Hans. Hans heeft werk en kinderen. Geen vrouw, maar die mist hij niet, denkt Bérenice, zoals zij geen man mist.

In haar tas aan de kapstok, onder haar jas, zit het rode pakje. Ze kijkt naar de vrouw op de foto. Ze is groot en blond. Ze draagt een rood bloesje en een strakke jeans. Er zijn twee fijne, zwarte schouderbandjes van een bh zichtbaar. Bérenice beeldt zich in hoe er onder die jeans een onderbroek zoals die van haar zit. Vleeskleurig. Dat kan niet, denkt ze direct. Deze vrouw moet rode pakjes krijgen, er zichzelf mee om en om draaien voor de spiegel. En lachen, altijd lachen.

Wat is er met mij aan de hand, vloekt Bérenice in haar binnenste. Ze wrijft de stofdoek nijdig heen en weer over het bureaublad van De Kesel. Gisteren, aan dat tafeltje in de taverne aan zee, had ze haar moeder vragen willen stellen. Maar ze kon geen zinnen uit haar gedachten breien. Ze dacht aan omgekeerde koffiekopjes op een geribbelde watersteen. De muziek daarvan, op zaterdagen. Ze dacht aan het veld achter het huis en de ijsbloemen op de ramen. Ze dacht aan de huizen die ze zelf bewoond had en waar het nooit gezellig was geworden. Ze dacht aan de kinderkamer van Hans, de bruingele muren die nooit geverfd zouden worden. Nooit azuur, nooit pastel, nooit licht. Ze wilde verdrinken in haar kop warme chocolademelk.

Ze wilde er tranen in storten tot ze over de rand zouden gutschen. Maar er gebeurde niets.

‘Pardon.’

Bérenice schrikt. Naast haar staat De Kesel.

‘Excuseer, meneer De Kesel. Ik had u niet...’

‘Dat geeft niet, dat geeft niet. Ik ga toch eerst een kop koffie halen.’

Hij beent weg naar de gang. Bérenice kijkt op haar uurwerk en ze voelt zich terstond ellendig en schuldig. Ze heeft wel zeker tien minuten staan lummelen aan De Kesels bureau. Gehaast begint ze de andere bureaus af te stoffen.

Twee mannen stappen het kantoor van meneer Clericx binnen. Een van hen heeft ze al eens eerder gezien. Het is de externe accountant van het bedrijf, weet ze. Hij begroet meneer Clericx hartelijk. De groet van de onbekende is koeler. Na enkele woorden heen en weer begeeft het drietal zich naar de vergaderzaal. Kort daarna glipt ook Goossens binnen.

Wat zullen ze drinken, is haar eerste bezorgde gedachte. Hoe kan ze haar werk op die manier goed doen?

De glazen deuren van het sas staan open omdat er nog meer planten voor het hoge bezoek worden aangevoerd. Bezorgd ziet ze hoe klonters aarde op de geboende vloer vallen. Hadden ze gisteren niet alles in één keer kunnen leveren?

Om zich een houding te geven stoft ze verder de kunstwerken in de gang af. Ze denkt aan de oneindig uitvergroete menselijke zenuw waarover Mestdagh haar vertelde. Ze denkt aan de gezwollen aders van haar moeder. Ze krijgt het koud in de gang.

Openliggende zenuwen, gesloten huizen. Op weg van De Schelp naar de zeedijk had ze het rode dingetje zien liggen in een winkel. Ze maakte zichzelf wijs dat ze er geen acht op had geslagen, maar dat had ze wel. Ook bij vorige bezoeken al. Het drong zich aan haar op. Het lachte haar toe, zoals De Kesels vrouw op de foto.

Ze had erover gelezen in de krant. Elke avond neemt ze een stapeltje kranten van kantoor mee naar huis. Hier eindigen ze meestal al om zeven uur 's avonds ongelezen bij het oude papier. Niemand mist iets, denkt ze, als ze er drie meeneemt. Hans heeft ooit eens in de krant gestaan en daar was ze toen eerst nog boos om geweest. Het ging erom dat veel jongeren ten onrechte beroepsonderwijs volgen omdat hun afkomst zwaarder doorweegt dan hun talent. Hans volgde toen een bakkersopleiding. Hij zei in de krant dat het klopte, van die afkomst. 'Mijn moeder is poetsvrouw en mijn vader was arbeider, maar die was al de deur uit toen ik een studiekeuze moest maken', zei hij. 'Ik heb je toch nooit tegengehouden', had Bérenice hem verongelijkt gevraagd. 'Nee, ma, maar pa wel', zei Hans.

En dat de journaliste een heel andere vraag had gesteld, eigenlijk. Maar Hans is er toch gekomen.

Vrijdag had ze iets gelezen over lust. Van een meisje van twintig dat ten voeten uit op de foto stond, in een kort rokje en met een knuffelbeer onder de armen. Het ging over lingerie, over kasten vol topjes en bh's, maar ook kanten kousen, korsetten en jarretels. En over strings, iets waar Bérenice nog nooit van gehoord had. Wat ze ervan las, deed haar eerst hoofdschudden en daarna gloeien. Het meisje schreef dat een string 'het mooiste lichamelijke inpakpapier was dat ik ooit had gezien'. 'Koraalrood, kant, zacht. Het kleinste ienemienemuizen-stringetje ooit. En mijn hart liep over. Het was alsof heel de kamer ineens in licht baadde. Alsof het licht me riep.'

Zo'n dingetje dus lag daar gisteren in die winkel-etage op de zeedijk koraalrood naar Bérenice te schreeuwen. Zo erg zelfs dat ze voor het eerst ook overdag enkele seconden lang hetzelfde gevoel had als 's ochtends in bed.

Ze had er verder niet meer aan gedacht. Maar in de taverne op de dijk kwam de gedachte eraan terug, toen ze de fletse ondergaande zon roze strepen aan de horizon zag trekken.

'Psst, Bérenice!'

De receptionist wenkt haar opnieuw. Ze doet alsof ze een laatste hoekje moet afwerken en slentert dan in de richting van de balie.

‘Het houdt niet op vandaag. Straks komen er ook journalisten.’

‘Heb je nog iets meer gehoord van de vergadering?’

‘Nee, ze zitten er bijna allemaal.’

‘Moeten ze daarbinnen geen koffie of water hebben?’

‘Ze zullen je wel roepen, zeker? Lang zal het niet duren, want tegen de middag komen die mannen van de politiek.’

De telefoon onderbreekt hun gesprek.

‘Van de duivel gesproken, grijnst de receptionist. Meneer Clericx vraagt of je koffie brengt.’

Bérenice rept zich naar het bezemhok, ontdoet zich van haar stofjas en hangt hem over haar overjas en handtas. In de keuken laadt ze een kan verse koffie, melk, suiker, koekjes en kopjes op een karretje, dat ze naar de vergaderzaal duwt. Ze opent de deur, rijdt het karretje binnen en kijkt vluchtig rond de tafel. Niemand kijkt op. De tafel ligt bezaaid met papieren. Tabellen en teksten. Iemand heeft op het witte bord aan de muur een voor haar onleesbaar schema getekend. Ze zet de koffie en de kopjes in het midden van de tafel en rangschikt de mandjes suiker, melk en koekjes eromheen. Ze legt er lepeltjes bij.

‘Moet er water zijn?’ fluistert ze dicht bij Goossens’ oor. ‘Hhhm?’ bromt die. ‘Water?’ Goossens negeert haar. Blijkbaar wilde hij net iets zeggen, maar intussen heeft die onbekende van daarnet in meneer Clericx’

bureau het woord genomen. Hij spreekt Duits, en nog wel bits ook. Misschien is het wel een van die Zwitsers waar de krant het over had. Hoe komen die zo snel in België, vraagt Bérenice zich af.

‘Kein neues Kapital, Clericx. End of discussion.’

Bérenice verlaat de zaal en trekt de deur achter zich dicht. Haar blik kruist die van de receptionist. Hij heft zijn kin vragend omhoog, maar ze haalt haar schouders op. Ze keert terug naar het bezemhok en neemt de stofjas opnieuw van de haak. Ze kijkt even rond en trekt de deur op een kier. Dan graait ze in haar tas en sluit het rode pakje in haar vuist. Ze propt het in een zak van haar stofjas en wikkelt er een zakdoek omheen. Ze weet niet waarom. Toen ze haar moeder gisteren had teruggebracht naar De Schelp, was ze alleen teruggekeerd naar de dijk en had ze het rode dingetje gekocht. Het ging gemakkelijk. Ze had zelfs niet gebloed. Maar toen ze in de trein haar ticket zocht in haar handtas, voelde ze het rode pakje tegen haar vingers branden.

Het wordt muissstil rond de tafel. Clericx kijkt naar zijn papieren. Ze lijken alle belang verloren te hebben. Hij is kort van stof. Zijn geloof in eigen kunnen en in dat van zijn mensen doet er vandaag niet meer toe. Jarenlang leken ze kinderen die opgingen in hun spel, ze zagen hun bouwsels almaar ingenieuzer en grootser worden. Ze hadden zich maar wat geamuseerd, zo leek het, en tot hun aller verbazing werd er op hun werk geboden. Fors geboden zelfs, door grote mensen. Ze werden de hemel in geprezen, door de pers in eigen land en door de buitenlandse pers, tot in *The Wall Street Journal* toe.

En nu, voor het eerst, terwijl hij zijn verhaal probeert te doen, weet Clericx dat de magie elke dag, elk uur verder zoek is.

‘Wij geloven in onze producten’, zegt hij.

‘Wij ook’, snijdt de Zwitser hem brutaal de pas af, alsof hij hier al de enige baas is. ‘Maar dat is het punt niet. Onze Amerikaanse partners hebben minstens zo’n sterke technologie. Meer, ze staan al verder. Ze maken hetzelfde, maar beter en voor minder geld. Noem het de wet van de remmende voorsprong, Clericx, het zal wel allemaal, maar we moeten nu voort.’

Nacht na nacht ligt Clericx te woelen in zijn bed, speelt hij de hele film van de catastrofe af. Altijd komen er nieuwe puzzelstukjes bij, begint hij verbanden te zien die hem tot nu toe ontgaan waren. Hoe anderen, in Zwitserland en de VS, een net hebben gespannen dat hem, op het lokale niveau, dwong om een kleiner net te spannen waarin hij nu zelf verstrikt is geraakt. Zij waren de poppenspelers. Zij hebben hem opgejaagd. Hij moest zichzelf ten val brengen, zijn kapot gewerkte hoofd op een presenteerblaadje aanbieden aan mensen die hij maandenlang als de ‘redders’ van zijn bedrijf had beschouwd. Maar hij sribbelde tegen. Toen hij begrepen had dat de fusie een dekmantel was voor een botte overname, ging hij dwarsliggen. Hij kreeg daarbij de stille steun van voorname politici.

Maar de Zwitsers losten niet meer. Ze begonnen een ultiem offensief. Plots doken er in de pers berichten op over ‘malversaties’ van Clericx. Creatieve boekhouding die hij nota bene met hun zegen én juridische garanties had aangewend om een rol te kunnen spelen in hun natte droom om TRONIX DE op de lijst van Forbes te krijgen. In de krant zag Clericx fragmenten van door hem opgestelde facturen afgedrukt. Gelekt door de Zwitsers, wist hij wel zeker. Fraude, schreven de kranten. Clericx zag de naam van zijn firma rood opgelicht in schema’s en grafieken die een

nog groter web van malversaties moesten blootleggen. Hij leerde er zelf meer uit dan hij ooit van zakendoen had begrepen.

Gevangen zit hij nu, hier in zijn eigen bedrijf. Op zijn woorden lettend, niemand meer vertrouwend. Ook Goossens niet. Het gezelschap rond de tafel schrikt van de opblaaiende, vijandige sfeer. Clericx zwijgt. Er is geen bewijs. De advocaten hebben heen en weer gebeld. Er is iets geregeld, maar hij weet niet door wie en wat precies. Het is moeilijk om niet paranoïde te worden.

De Zwitser beschouwt het eerste deel van de vergadering als afgesloten. Er komt geen vers geld, er wordt niets geregulariseerd. Clericx krijgt een kwartaal de tijd om afgeslankt een kern van bedrijvigheid voort te zetten. Hij laat het over aan Clericx en Goossens. Ook nu weer, door de manier waarop Goossens dit deel van de vergadering aansnijdt, rijzen er bij Clericx vermoedens over dubbelspel.

‘Laat ons beginnen bij de eenvoudigst te missen posten’, zegt Goossens, net als Bérenice binnenkomt. Goossens stopt abrupt, Clericx grijpt nog één keer zijn kans. Hij kaapt het woord. Braakt opnieuw het voorstel uit waarmee hij zijn bedrijf hoopt te kunnen redden en dat hem deze nacht nog zo helder voor de geest stond. Hij noemt een cijfer. Peanuts op de balansen van de Zwitsers en de Amerikanen, voldoende om de motor van TRONIX DE weer aan de praat te krijgen.

De Zwitser luistert amper.

‘*Kein neues Kapital, Clericx. End of discussion*’, zegt hij geïrriteerd.

Als Bérenice weer buiten is en de deur achter zich heeft gesloten, gaat Goossens verder.

‘Bon, de gemakkelijkste posten eerst, dus. Twee receptionisten, dat moet met één kunnen.’

Clericx kijkt op zijn horloge. ‘Een andere keer, Goossens. Morgenochtend. We hebben bezoek straks.’

‘Ik kan gemist worden, neem ik aan?’ De Zwitser zegt het met een meewarige glimlach, alsof hij weet dat hij zopas met succes de nekslag heeft gegeven. Hij staat op, schudt Clericx en Goossens de hand en verlaat de vergaderzaal.

‘Dit is slecht, Goossens.’

‘Geen paniek, Karl. Je zei het zelf al: onze producten zijn en blijven goed. We komen er wel uit.’

Goossens legt zijn hand op Clericx’ onderarm. Ze zijn ooit samen aan dit avontuur begonnen. Nu twintig jaar geleden, in een tot computeratelier omgebouwde achterkamer van een studentenpand. Ze verzuimden er hun lessen voor, zetten hun examens op de helling, maar ze waren de besten van hun jaar. Nu jaagt die hand van Goossens op zijn arm een rilling door Clericx’ lijf. Het hoofd loopt hem heel erg om. Hij is uitgeput, al dagenlang.

‘Hoe oud is *dinges* eigenlijk, Karl, de poetsvrouw? Bijna vijftig, niet?’

Clericx zegt niets, rukt zijn arm los en stapt naar buiten.

‘We zien wel. We zullen wel zien. Morgen.’

— V —

En al die jaren geduldig luisteren. En al die feesten - kerst, Pasen, verjaardagen - niets te kort. Tong op Normandische wijze. Koninginnenhapje met puree. Zonder mankeren, met liefde gemaakt. Altijd iets op televisie om ‘o’ over te zeggen. Vroeger schuimwijn als aperitief en met paté belegde toastjes, later champagne en oesters, ook voor ons soort mensen. ‘Moet je leren eten, ma.’ Dertiende maand, Hans, en maaltijdcheques. Ik durf het niet te zeggen. Ik hou van mijn jongen. Hij heeft het niet gemakkelijk gehad. Ik durf het niet te zeggen. Houd mijn mond. Altijd al gedaan. Maar die bruit van een vader van hem, die smeerlap over wie ik zo lang vuur en hel heb willen afroepen, heeft in zijn leven harder gewerkt dan Hans. De dingen zeggen zoals ze zijn. Zijn ze zo?

Onderhoudsman was Hans' vader. Bij Cockerill. Elke morgen de trein op, elke avond terug, en hard werken tussenin. Maar nooit hoog in zijn bol. Nooit champagne. Ja, liever Hans, een brave jongen. Kan geen vuist maken, zelfs al zou je hem het bloed onder de nagels vandaan pesten. En ja, ik lust het ook wel, zo'n glaasje van het soort dat vroeger nooit op tafel kwam. Maar er is iets. Ik wil niet terug naar vroeger. Vroeger was het niet beter. Nu is het goed. Nu is het beter. Ik kruis mijn vingers. Er is iets. Het is omdat ik eens, een paar maanden geleden, op de bus een jonge vrouw heb gezien. Het was uit mijn hoofd en het is nooit uit mijn hoofd gegaan. Ze boog zich voorover. En boven de rand van haar jeansbroek zag ik naakt, slechts bedekt met een driehoekje glanzend paarse stof. En ik dacht, nee, ik dacht niets, ik voelde mij daar zitten in die bus, een wijf, in mijn ondergoed. En ik wilde vloeken. Dat ze maar weten dat ik ook wel weet wat een kut is, een *dinges*, mijn *dinges*, godverdomme. Ik lees wel. *Tv-blad*. Al die poezen. Warme zeeën, de kleuren van koraalriffen, het paarlemoer van oesters, te keur en te koop in deze wereld. Ik ook nog! Het fatsoen, ik ben ervoor. Maar het heeft mij niets opgeleverd. Voor Hans wat vastigheid, en dat was het waard, daarvoor moest het. Hem uit de wind gehouden. Mannen geweed. Maar wat al niet gemist. Op mijn jaren, mijn dagen.

WAT IS DAT MET MIJ? HOE LAAT IS HET?

11.52 uur op de klok in het bezemhok.

Bérenice hoort gestommel in de gang. Ze wil zich reppen, maar ze weet niet waarheen. Vederlicht in haar hoofd, maar haar voeten in beton. Ze ziet door de kier van het bezemhok hoe drie mannen met gigantische taartdozen door de gang naar de keuken lopen. En terug. En nog eens terug. Met drie in doorschijnende folie ingepakte verrassingsbroden.

Ze fatsoeneert haar stofjas, voelt de zakdoek met daarin het rode pakje in haar zak. Ze kijkt de gang in en ziet de deur van de vergaderzaal openstaan. Ze weet niet wat ze moet doen. De vergaderzaal opruimen, naar de kantoren gaan of een handje helpen bij de mensen van de catering, die nu twee lange tafels aan het klaarzetten zijn?

Ze blijft even staan in de gang en keert dan terug naar haar bezemhok. Ze wordt niet gemist, blijkbaar. Ze voelt zich wat onwel, doet ze zichzelf geloven. Ze trekt de deur weer op een kier en gaat even zitten. Naakt nog nauwelijks lichaam, fluistert het in haar hoofd. Een glanzend stukje stof, niets meer. Ze gaat zitten janken. Ze tast naar haar zakdoek en blijft stom staren naar het rode pakje dat voor haar voeten op de grond valt.

Mij niet gezien, denkt ze. Mij nog nooit zo gezien. Zo vol in de kont, de benen gespreid. Ze denkt aan de zee, aan de golven. Aan het zand dat smeueriger wordt

bij elke nieuwe slag. Geef haar het stromen. Geef haar weelde in de schoot. WAT IS DAT MET MIJ? Maar ze geeft zich over. Herinneringen zijn er niet om overgedaan te worden, maar om het nú te verbeteren. Twee of misschien drie keer heeft ze gevreeën buitenbeds. Eén keer in de garage thuis, op de werkbank tussen sleutels, moeren en schroeven. Tegen haar zin. In geen jaren heeft ze daar nog aan gedacht, in geen jaren is ze het vergeten.

Ze komt overeind, kijkt nog even door de kier en ziet dat de bedrijvigheid doorgaat en dat ze niet wordt gemist. Dan sluit ze de deur en draait de sleutel in het slot. Voor het eerst in tien jaar gebruikt ze die sleutel. Ze bukt zich en kijkt door het sleutelgat. Niemand merkt haar op. Terwijl ze staat te gluren, glijdt ze haar rechterhand over haar kont. Daarna neemt ze het rode pakje van de grond en haalt de inhoud tevoorschijn.

— VI —

en diepteverees niet meer dan de oppervlakte-/spanning, een huid van smeltende lavendelvolkken./ Ze wast, houdt vast, laat niet gaan maar zingt/tegen waterzucht en pijn. Ze wrijft droog.

Het is klokslag één uur.

Een bende van zo'n vijftien man komt van het parkeerterrein de trap naar de hal op gestormd. Sommigen hebben notitieboekjes en fototoestellen in de hand. Tussen hen in loopt de minister. Hij is hier geen onbekende. Gedurende enige tijd zetelde hij in de raad van bestuur van TRONIX DE.

Net op tijd bereiken Clericx en Goossens de hal om het gezelschap te begroeten. Nog voor Clericx de kans heeft gehad om de minister de hand te schudden, duwt een journalist een microfoon onder zijn neus. Of het klopt, wat de krant schrijft, over die Zwitserse carroussel? Clericx staat even perplex. De minister blijft onverstoorbaar glimlachen.

Clericx en Goossens tonen de minister de weg naar de gang waar straks de toespraken en de receptie worden gehouden. Daar worden ze nu behalve door journalisten ook door de medewerkers van TRONIX DE omstuwd.

Het is 13.20 uur. De minister laat zich door Clericx de weg naar het spreekgestoelte wijzen. Hij kijkt even de gang in met op zijn gezicht die brede, ondertussen voor heel televisiekijkend Vlaanderen bekende glimlach.

'Dames en heren, vrees niet, ik ben voorgeprogrammeerd om kort en bondig te zijn. Maar daarom niet minder to the point. We staan op elf dagen van verkie-

zingen die cruciaal zijn voor Vlaanderen. Niet alleen voor de burgers, ook voor de bedrijven. Zonder een goed draaiende, innovatieve economie, zonder groeisectoren, geen arbeidsplaatsen, geen inkomsten, geen koopkracht, geen sociale zekerheid, geen gezonde en performante welzijnssector. Deze verkiezingen zijn ook en zelfs eerst en vooral cruciaal, beste vrienden, voor u. Voor alle bedrijven van deze regio, die zoveel in petto heeft.’

In de wagen hiernaartoe heeft de minister met zijn woordvoester afgesproken om het niet over TRONIX DE te hebben. Dat ze deze ochtend toch besloten om het bezoek te laten doorgaan, komt omdat ze vreesden dat een afgelasting door de pers zou worden geïnterpreteerd als een schuldbekentenis.

‘We gaan, maar we praten er niet over’, had de minister gezegd. ‘We beantwoorden in geen geval specifieke vragen over TRONIX DE. Hooguit verwijzen we naar de hopelijk tijdelijke inzinking van de ICT-sector, en dat het onrechtvaardig is om pioniers in die sector voortijdig af te rekenen op mogelijk foute beslissingen. Of nee, laat die “mogelijk foute beslissingen” ook maar weg. Niet voortijdig afrekenen dus, punt. Ook de oude industrieën zijn er niet gekomen zonder een lang proces van vallen en opstaan. Zoiets.’

Of het toch niet even moest worden vermeld dat Karl Clericx vorig jaar Manager van het Jaar geworden was? ‘Nee.’

‘U staat in de voorhoede van de nieuwe technologieën’, houdt de minister zich in zijn speech verder op de vlakte. ‘Vlaanderen heeft u en de vele andere initiatieven die we de afgelopen jaren gelukkig hebben zien bloeien op het vlak van de informatietechnologie, broodnodig. De sector waarin u werkt, maakt moeilijke tijden door. Wat onze bedrijven, en vooral onze kleine en middelgrote ondernemingen, nodig hebben, is een algeheel goed sociaal klimaat. Ondersteuning van onderzoek en ontwikkeling aan de universiteiten, en van innovatie op de werkvloer zelf, stimuli in de vorm van lastenverlagingen, maar ook risicokapitaal, en een politiek met een visie op lange termijn en niet, beste vrienden, politici die vooral begaan zijn met de eerstvolgende verkiezingen, met het nieuwste ballonnetje, de zoveelste *photo opportunity*.’ De minister kijkt even de zaal in. ‘U hoeft zich daarom niet in te houden om te flitsen, hé.’

‘Wat u – en met u zoveel Vlamingen – vraagt is een beetje meer, nee, veel meer respect. Respect voor het gedurfde ondernemerschap, respect ook voor wie het niet in zich heeft om veel te durven maar desondanks broodnodig is om het hele productieapparaat te schragen waarop gedurfde ideeën geboren kunnen worden.’

Clericx denkt aan het achterkamertje waar hij begon. De woorden van de minister zouden hem moeten smaken, maar dat doen ze niet. Hij kijkt naar

Goossens. Die geeft niet de indruk te luisteren naar de minister.

‘Respect, beste vrienden, er is er te weinig van in dit land. Maar over elf dagen kan dat veranderen. Ik hoop dat met u. Dank u.’

Goossens trekt een beleefd applausje aan en dan wordt er getoost en, vooral door journalisten, gretig in de verrassingsbroden gegraaid. De minister kan Clericx nu niet meer ontlopen. Ze gaan even apart staan. Clericx probeert in twee zinnen zijn drama te vatten. De minister staat maar wat te knikken, de blik op de ruimte rond Clericx gericht.

Twee journalisten naderen het duo. De minister ruikt het. Hij drukt Clericx de hand, bedankt hem voor de ontvangst, draait zich een kwartslag en kijkt door de journalisten heen: ‘Allez bon, we zijn ermee weg.’ En weg is hij, Clericx aan zijn lot en de journalisten overlatend. ‘We hebben deze morgen toch al een reactie gegeven’, antwoordt Clericx voorspelbaar op de dito vragen. ‘Het is een kwakkel. U weet dat er een financieel onderzoek loopt. Ik wacht dat met vertrouwen af.’

Een kwartier later zijn de gasten de deur uit. De medewerkers van TRONIX DE drinken en eten verder. Goossens mengt zich in het gezelschap, Clericx trekt zich terug in zijn bureau. Hij kijkt door het raam. Er is niets te zien, behalve gras en nu en dan een konijn.

Die beesten blijven komen, ook al is het inmiddels vijftien jaar geleden dat de weide die hier lag, plaats moest ruimen voor deze bedrijvenzone.

Of staart hij naar het beeldje van de vrouw op het steigerende paard? Hij heeft zijn gsm uitgezet. Steigert het paard of galoppeert het? Zal het zijn ruiter afwerpen of juist verder brengen? Doet het ertoe? Clericx' hoofd is leeg. Hij sluit de ogen, opent ze weer, neemt de vaste telefoon en maakt een afspraak met de bank voor deze middag.

Een halfuur later komt Goossens het bureau binnen, een glas in de hand. 'Hier ben je', zegt hij. Clericx kijkt niet op. Hij zit diep voorovergebogen in zijn stoel, zijn hoofd begraven in zijn handen. Verdomme, denkt Goossens, hij zit te huilen.

'Gaaf het, Karl?' Goossens gaat achter Clericx staan en legt zijn hand op diens schouder. Clericx krimpt ineen, nog meer dan deze middag, toen Goossens zijn voorarm aanraakte.

'Ik...' stamelt Clericx halvelings opkijkend. Zijn ogen zijn toch droog, ziet Goossens. 'Ga maar... Morgen, we zien wel.'

Goossens knikt. Uit zijn binnenzak neemt hij een opgerold bundeltje papier. Drie velletjes. Hij legt ze op Clericx' tafel. 'Bekijk dit eens, Karl. Nu of straks, je ziet maar. Het is maar een ideeetje over hoe het verder moet. We zitten er samen in, we moeten er samen uit.'

Clericx gelooft zijn kompaan niet. Goossens verlaat het bureau. Het is drie uur. Clericx zet de radio aan.

Er mag geen verlies zijn/van warmte, ook al is men koud.

TRONIX DE zit niet in het nieuws. En dat is maar best ook. Clericx staat op, grist zijn jas van de kapstok en verlaat het pand. ‘Ik ben een uurtje of twee weg’, zegt hij tegen de receptionist. ‘Houd alle telefoons maar tegen.’

— VII —

Het is 13.05 uur en de gang vult zich met mensen.

Bérenice staat in het bezemhok. Ze heeft het licht gedoofd. Het hok heeft geen ramen, het is er donker. Zij alleen heeft de sleutel en die zit aan de binnenkant. Ze stelt geen vragen meer. Het is alsof ze zich heeft overgegeven aan iets wat in haar hoofd is opengeklapt en nu verder haar lichaam inpalmt. Het is alsof ze zich in een tot de rand gevuld, warm, schuimig bad laat glijden. Alles begint aan een veroveringstocht in haar.

Ze heeft de stofjas uitgetrokken, dan al haar andere kleren. Vervolgens heeft ze de string aangetrokken en is ze weer in haar stofjas gegleden. Ruw en koel schuift

het polypropyleen nu over haar zachte, warme huid. Ze likt haar lippen met de tip van haar tong. Ze beweegt haar heupen zachtjes heen en weer, en voelt hoe de wrijving van haar kont in de stofjas haar verder opwindt. Ze doet hetzelfde, maar ruwer, met haar hand op haar rechterborst. Ze voelt de tepel tegen de stof duwen. Het gevoel waarmee ze al drie ochtenden is ontwaakt, komt opzetten, maar oneindig sterker nu.

Het gekeuvel in de gang dringt gedempt door tot in het bezemhok. Maar Bérenice luistert niet, ze kijkt zonder te zien naar de bewegende lichamen. Ze schat de afstand tussen haar en de mensen daarbuiten. Tien meter. Ze herkent de minister, maar ze ziet de half ontblote kont van het busmeisje voor zich. Ze *voelziet* haar eigen rondingen.

Nauwelijks lichaam geweest, al die jaren, denkt ze opnieuw en opnieuw. Genoeg, schreeuwt haar huid. Al strelend tussen haar dijen schort ze de stofjas omhoog. Tot ze haar volle kut tegen haar handpalm voelt, met alleen dat rode dingetje ertussen. Het geroezemoes buiten het hok valt stil. Ze denkt dat het zachte soppen in het broekje tot op de gang hoorbaar moet zijn. Ze denkt zelfs dat ze het bijna hoopt.

‘...kort en bondig te zijn...’

Ze woelt met haar hand de string strakker en hoger op tot het smalste gedeelte ervan nagenoeg tussen de plooien van haar kut snijdt. Nooit eerder heeft ze

zoiets gevoeld. Ze ziet fjorden, glijdende gletsjers, opwaaierend woestijnzand, helmgras, landschappen die ze nooit in het echt heeft gezien. Ze weet niet waar het allemaal vandaan komt. Ze weet het wel, maar ze wil niet weten dat al die beelden uit de Artis Historia-boeken van Hans komen. Ze liggen bij haar op zolder, ze heeft er zich zo vaak aan vergaapt. Ze weet niet waarom die beelden haar nu bezoeken. Ze hoeft het niet te weten, ze zijn er gewoon.

En het busmeisje, vooral het busmeisje, er altijd weer doorheen. Ze lost haar greep en schuift haar middenvinger onder de string. Ze duwt de bovenkant van haar kut op, verhoogt de druk op wat ze daar boven haar binnenste schaamlippen voelt groeien en opbollen.

‘U hoeft zich niet in te houden om te flitsen, hé.’

Ze houdt de adem in nu, al haar spieren zijn gespannen.

Alles trekt samen.

Ze gaat met haar vinger lager en dieper, drukt daar hoger, tegen de blaas aan. Dan voelt het alsof haar lichaam versteent, alsof ze een seconde lang een kleine dood sterft. Ze is als een zee voor een vloedgolf, gespannen tot het uiterste, uiterlijk bewegingloos, tot het vlies knakt, tot het begint te gulpen en te gutsen.

‘...een beetje meer, nee, veel meer respect...’

Haar hele lijf begint te sidderen, te schokken. Ze stapt weg van de deur, zet haar tanden in haar overjas aan de kapstok.

Nu perst ze de lucht uit haar longen, door de neus en de mondhoeken. Ze blaast, ze houdt zich in, door de jas heen voelt ze hoe ze op haar lip bijt, hoe het diep in haar beukt en briest.

‘...er is er te weinig van in dit land...’

God, ik sta te zeiken. Denkt ze. Alle heiligen, ik verzuip. Het is een zoet en kleverig vocht dat haar lichaam verlaat, er stijgt een geur van amandel uit op. Het sprietst en sproeit over de binnenkant van haar dijen.

Voor de deur klinkt plots applaus. Haar hart slaat een tel over, ze hijgt, ze huilt, ze kwijlt haar hele overjas vol om het geluid van de storm in haar te dempen. Om haar lichaam, meer dan ooit lichaam, in zijn kooi te krijgen. Ik word overspoeld, flitst het door haar hoofd. Gewijd, goddelijk water. Wees een lelie van zuiverheid en doof alle minder zuivere vlammen. Dies irae, maar niet de bloem voor het huwelijk. Dag moeder. Dag *dinges*.

Ze zijgt neer in een stoel en doetzelt weg in een ondiepe, van droombeelden kolkende slaap. Een visser ligt te slapen op een kade in de zon. Er ligt een losse lendendoek over zijn schoot. Zijn geslacht is zichtbaar. Het is hard, het glimt, het staat in de lendendoek te lezen, als braille voor de zinnen. ‘Hier’, zegt haar moeder. Ze houdt een papieren zakdoekje voor haar mond, wendt het gezicht af en reikt Bérenice een ruwe doek aan met stikwerk erop. Bérenice

herkent het. Ze heeft het zelf gemaakt op school. Het stelt een roze flamingo voor onder een palmboom. Bérenice zit op het toilet. Het klatert in de pot. ‘Dat komt ervan als je te veel drinkt voor het slapengaan’, hoort ze haar moeder zeggen. Haar moeder verdwijnt in een kop chocolademelk, die daardoor over de rand gutst en blijft gutsen. Bérenice staat op van de pot, maar het blijft klateren tussen haar benen. Ze stelt het vocht met het schoolwerkje. Als ze de kletsnatte doek verwijdert, ziet ze tussen haar benen de harde, paarse eikel van de visser glimmen. Het ding praat tegen haar, ze kan het niet verstaan. Het wordt een Engelse sleutel. Hij pookt in haar. Ze voelt pijnscheuten tot onder haar schedelpan. ‘Teef.’ De urine vermengt zich met bloed. Het wordt een hele plas waarin ze haar moeder af en toe ziet bovendrijven. ‘Dag mama.’ Ze schrikt. Hoe moet hij mij zien, denkt ze? Het is Hans. ‘De kinderen zijn bij hun moeder.’ Dan voelt ze diep in haar onderbuik iets zwellen en scheuren. ‘Help mij’, murmelt ze. In haar onderbuik spat het Al uit elkaar. Ze schreeuwt buiten zinnen.

Er wordt heftig op de deur geklopt. Bérenice veert overeind, badend in het zweet. Ze weet niet hoelang ze van de wereld weg is geweest. Ze hoort de receptionist haar naam roepen en aan de deurklink morrelen.

‘Bérenice? Is alles in orde? Wat scheelt er?’

Heeft ze echt geschreeuwd of was het alleen in haar slaap? ‘Het is in orde. Het is over. Ik was deze middag een beetje onwel geworden en ik ben wat gaan zitten. Het is over nu. Ik heb wat geslapen.’

Gearzel aan de andere kant van de deur. ‘Moet ik de dokter bellen?’

‘Nee, het is over. Hoe laat is het?’

‘Halfzeven. Iedereen is weg, wij zijn de laatsten. Meneer Clericx is de deur uit. Hij komt nog terug. Hij heeft gezegd dat iedereen naar huis mocht.’

‘Ik ga mijn spullen pakken. Ik ben ook zo weg dan.’

‘Zal ik op je wachten?’

‘Nee, ga maar. Ik ga nog snel wat opruimen. Het gaat al veel beter.’

Bérenice blijft als versteend zitten. Ze kan zich geen detail van haar droom meer voor de geest halen. Alleen een sfeer van gruwel en lust door elkaar. Ze heeft een vieze smaak in de mond. Ze voelt de string, die ze vergeten was, snijden tussen haar benen. Ze wacht tot het helemaal stil is geworden in het gebouw. Tot ze nog slechts het getik van de airconditioning hoort. Ze trekt de stofjas naar beneden, weifelt even of ze het rode dingetje zou uittrekken en haar kleren weer zou aantrekken. Ze schaamt zich omdat de schaamte die ze had verwacht, uitblijft. Nog altijd. Meer zelfs, het gevoel alsof iemand met flinterdun papier over haar huid ritselt, komt weer opzetten. Versterkt door het

beseft dat ze alleen in het gebouw is. De nachtwaker komt pas om acht uur. Ze gluurt door het sleutelgat en ziet geen beweging. Dan opent ze de deur.

— VIII —

Ze legt weg in de handen van het donker, / doet de ogen dicht en laat de deur op een kier

Wat deze dag verder ook brengt, het wordt nooit meer hetzelfde. Denkt Bérenice als ze de gang in stapt. Er is iets vermeend onveranderlijks stukgegooid, iets onomkeerbaars geboren. De spanning, samen met de onzekerheid over hoe het nu verder moet, blijft stroomstoten door haar hele lichaam jagen. Ze ziet dat alle lichten zijn blijven branden, ook in de kantoren. Ze duwt de deur van meneer Clericx' bureau open. Zijn computer staat nog aan, op zijn tafel staat een halfleeg glas champagne. Papieren liggen verspreid over het bureaublad. Er is nog hopen werk voor morgen, zucht Bérenice. Het is haar laatste werkgedachte van de dag, maar dat beseft ze nog niet. Ze kijkt door het beregende raam. Het is al donker buiten. Dan dwaalt haar blik weer over de papieren op meneer Clericx' bureau.

Dwars over het klavier van de computer ligt een bundeltje papier.

‘VOORSTEL TOT DOORSTART’ staat er in grote letters op het eerste blad. Bérenice leest het. ‘Te voorzichtig ingrijpen neemt de oorzaak vaak niet weg, terwijl te omvangrijke reorganisaties op hun beurt de vitaliteit van de onderneming kunnen aantasten. Het hoofd koel houden en “crisiservaring” zijn vereist om de doelstellingen van alle betrokkenen te realiseren en de onderneming te herstructureren tot een gezond bedrijf.’

Ze leest niet wat ze leest. Ze voelt wel dat er koppen gaan rollen. Haar ogen jagen over het papier. Woorden gonzen: ‘herstel van vertrouwen’, ‘kostenreductie op indirecte kosten, overheadkosten en facilitaire kosten, ook corebusiness, technieken...’, ‘liquiditeitsverbetering’. Er staan veel afkortingen in de tekst. Ze gaat naar het laatste vel. Daar ziet ze onder de kop ‘personeelsbestand’ namen staan, initialen. Ze ziet haar eigen naam. B.G. Bérenice Geirnaert. Onder een tussentiteltje: ‘eventueel te externaliseren krachten’. Ook de receptionist staat erbij.

Ze denkt aan wat hij haar deze morgen heeft verteld. Hij had gelijk, denkt ze. En hij had ongelijk: hij staat zelf ook op wat ze wel zeker weet een zwarte lijst te zijn. Ze voelt ijskoud zweet over haar ruggengraat lopen. Onder het polypropyleen komt kippenvel

opzetten. Haar hoofd staat op barsten. En ook op haar blaas voelt ze een almaar feller zeurende druk. Instant opwellende woede vermengt zich met gelatenheid. Ze kijkt naar het beeldje op de vensterbank. Manager van het Jaar. 'Klootzak', zegt ze hardop. De druk op haar blaas wordt onhoudbaar. En in haar hoofd is het alsof er na drie dagen spanning een ventiel wordt gelost. 'Klootzak.' Ze denkt aan het stapeltje onbetaalde rekeningen dat thuis op de keukentafel ligt. Afbetalingen. En ze heeft aan Hans beloofd dat ze dit jaar de helft van de sneeuwvakantie zou betalen voor de kinderen. Het wordt haar wazig voor de ogen. Tranen rollen over haar wangen. Ze vallen op het papier. Ze maken vlekken. Ze zullen het zien, denkt ze even in paniek. Maar dat gevoel ebt direct weg. Dát ze het godverdomme zien.

Ze wil de papieren verfrommelen tot een prop, maar ze bedenkt zich. Ze moet nu heel erg plassen. Flarden van haar droom komen terug. Het vloeien vooral, het overstromen, het leeglopen. Ze kijkt naar de deur, luistert en hoort geen enkel geluid in de gang. Dan gaat ze rechtop staan, schort met haar beide handen de stofjas op tot aan haar middel. Ze knijpt met haar rechterhand in haar kut. Ze huilt verder en het windt haar op. Ze klimt op het bureau van meneer Clericx, zet haar voeten aan weerszijden van het klavier met de papieren erop, en hurkt dan neer.